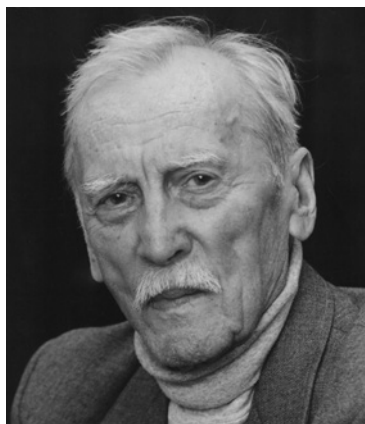


ВАСИЛЬ ЗАХАРОВИЧ БОРОДАЙ (Пам'яті академіка НАМ України В.З. Бородая)

19 квітня 2010 року пішов з життя видатний скульптор сучасності Василь Захарович Бородай. Проживши довге творче життя, він залишився у нашій пам'яті не лише як талановитий майстер і педагог, а й привітною, чемною людиною. Член Спілки художників України (1955), народний художник України (1964), професор (1971), дійсний член Академії мистецтв СРСР (1973), народний художник СРСР (1977), лауреат Ленінської премії (1984), депутат Верховної Ради України 9–10 скликань, академік Академії мистецтв України (1996), В.Бородай завжди був в авангарді численного колективу українських художників.



Народився Василь Захарович 5 (18). VIII. 1917 року у Катеринославі (тепер Дніпропетровськ). Навчався у Дніпропетровському художньому училищі (1936–1941). Потім була участь у Другій світовій війні. Після закінчення війни старший лейтенант В.Бородай 1945 року з орденом Червоної Зірки та бойовими медалями на мундирі повернувся до мирного життя.

1947 року тридцятилітнім розпочав навчання у Київському художньому інституті, який закінчив 1953-го, в майстерні професора-скульптора Г.Лисенка. До 1965 р. перебував на творчій роботі, виконав ряд значущих скульптурних композицій, які отримали широке визнання. Однією з перших робіт майстра стала статуя Лесі Українки, яку встановлено у парку біля Маріїнського палацу в Києві (1954), де вона гарно вписалася в природне середовище, що так імпонує авторці «Лісової пісні». У цій скульптурі В.Бородаю вдалося передати величність і водночас жіночну чарівність геніальної поетеси.

У 1966–1994 рр. Василь Бородай працював у Київському художньому інституті — Національній академії образотворчого мистецтва і архітектури професором кафедри скульптури, ректором, керівником навчально-творчої майстерні, як досвідчений митець і педагог здійснював підготовку скульпторів вищої кваліфікації у майстернях асистентури-стажування академії.

Протягом 1968–1982 рр. очолював правління Спілки художників України. Проявив себе людиною незалежною у своїх судженнях, нерідко наполягав на своєму баченні тих чи інших проблем розвитку художньої культури, не підлаштовувався під думки колег.

На початку 1950-х його і скульптора Миколу Суходолова було залучено до роботи над пам'ятником Миколі Щорсу в Києві, що споруджувався за проектом скульптора М.Лисенка й архітекторів О.Власова та О.Заварова (відкритий 1954 року).

Великий резонанс мала серія скульптурних і графічних робіт В.Бородая «По Єгипту», виконана у 1961–1964 роках після поїздки митця до цієї країни древньої і високої культури. Кожен твір «єгипетського» циклу виразно передає відблиск далеких земель, дихання епох, яскравість типажів, майстерність та образність мислення автора.

Про один з творів серії у шеститомному виданні «Історії українського мистецтва» зазначено: «Глибиною узагальнення образу, виразністю форми виділяється скульптура «Мовчання». В рисах обличчя жінки, в жесті руки, що торкнулася стулених вуст, відчувається якась таємничість, загадковість».

Залишив скульптор спадок і в портретному жанрі. У творчому доробку майстра портрети — угорської студентки, письменника Петра Панча, польського поета Юліуша Словацького (всі 1960); портрети поета Павла Тичини та композитора Левка Ревуцького (обидва 1963); художників Василя Касіяна (1973) і Тетяни Яблонської (1974). Згадані твори позначені не тільки високою майстерністю, а й глибиною психологічного розкриття образу.

Василь Захарович — автор пам'ятників партизанам-ковпаківцям у м. Яремче (1967), Тарасу Шевченку в Арров-парку поблизу Нью-Йорка (1970) та Польщі (Білий Бір, 1986), засновникам Києва (1982), Петру Калнишевському в с. Пустовійтівці Сумської обл. (у співавторстві, 1992).

Особливого резонансу набула праця В.Бородая над створенням у 1974–1981 роках Меморіального комплексу «Український державний музей історії Великої Вітчизняної війни 1941–1945 років». Образ статуї «Мати-Батьківщина», над якою довелося працювати скульпторові ще на стадії ескізного проекту, зазнавав неоднозначної оцінки. Та попри це, групу авторів, у тому числі й В.Бородая, удостоєно Ленінської премії.

1982 року широко відзначалося 1500-річчя міста Києва. При підготовці до святкування було чимало зроблено для благоустрою майданів, вулиць, окремих будівель столиці України. Василь Захарович відгукнувся на цю подію черговим мистецьким твором, якому судилося стати художнім символом міста. Пам'ятний знак на честь літописних засновників Києва — Кия, Щека, Хорива та їхньої сестри Либеді, виконаний спільно з архітектором М.Фещенком, встановлено на березі Дніпра-Славутича. Твір позначений високою художністю й героїзованою поетичністю, вишуканістю пластики.

В останні роки В.Бородай захопився дрібною пластикою — створював невеликого розміру жіночі фігурки-статуетки у розмаїтих ракурсах. Виконані вони з різних матеріалів і вражають своєю довершеністю. Скульптор зазначав: кожний майстер, коли звертається до зображення пластики жіночого тіла, одразу демонструє, що він за художник. «Як художник, — казав Василь Захарович, — я закликаю всіх, хто хоче щось довести в мистецтві, спробуйте зобразити в пластичі жінку».

Майстер напівжартома-напівсерйозно говорив, що планує відкрити виставку до свого сторічного ювілею, на якій глядачі побачать також близько сорока жіночих статуеток. Виставка творів Василя Бородая, звичайно ж, відбудеться, але, на жаль, без участі прославленого майстра.

Довгий творчий шлях Василя Захаровича Бородая гідно відзначений численними орденами і медалями України.

Петро НЕСТЕРЕНКО

кандидат мистецтвознавства, доцент